

gjort, og det er måske lidt fattigt i dag, hvor vi er forvænt med helt anderledes tæt på etnografiske beskrivelser og analyser.

Karen Fog Olwig  
Institut for Antropologi  
Københavns Universitet

**Den Ny Verden 32 (2) Kina – 50 år: Lavindkomstland og industrination. København: Center for Udviklingsforskning 1999. 215 sider. ISSN 0029 6775. Pris: 75 kr.**

Publikationen fra Center for Udviklingsforskning blev udgivet i forbindelse med 50-året for Den Kinesiske Folkerepubliks grundlæggelse, og mens hovedvægten er lagt på samtidige økonomiske og politiske forhold, søger de elleve artikler også at gøre status over 50 års udvikling. Man skal vitterlig lede længe efter en mere udviklingsgal nation end Folkerepublikken, og det kan således forekomme ganske passende at portrættere Kina i den – i dansk sammenhæng – uvante rolle som udviklingsland.

De stålsatte kommunister, der stirrede fra propagandaplakater ud i horisonten mod en fremtid, hvor alle var lige, er i samtidens Kina afløst af reklamer for glitrende personbiler på vej mod en utopisk modernitet, hvor alle er rige. Den grundlæggende forestilling er imidlertid den samme: Alle ofre kan bæres i nuet, for fremtiden ligger lige om hjørnet. Tekst og tale i Kina domineres i høj grad af en evolutionistisk matrix, der organiserer alle forskelle som tidsforskelle i et globalt væddeløb. Vesten racer af sted foran Kina, mens de kinesiske byboere bryster sig over at være langt foran bønderne, der må tage til takke med, at de som han-kinesere er foran de tilbagestående minoritetsfolk. Den implicite antagelse, som gør denne matrix meningsfuld, er, at det globale væddeløbs deltagere er på vej samme sted hen – men er de det?

Det er ikke svært at få en diskursiv overdosis af millenaristisk fremskridtstro i Kina, og det er derfor dobbelt ærgerligt, at ingen af de bidragydende Kinaeksperter anlægger et mere kritisk perspektiv på denne udviklingsbesættelse, som deles af teknokrater i Vesten og Kina. „Der er sandelig lang vej endnu,“ synes at være den grundlæggende tone i artiklerne, og i visheden om en sikker førerposition, hvorfra vi overskuer feltet, for-

står vi vesterlændinge automatisk dette ret beset mærkværdige udsagn – der er lang vej til demokrati og lighed, der er kort sagt lang vej, før kineserne bliver som vi. Maria Edins artikel om det kommercialiserede lokalstyre, hvor geskæftige embedsmænd har udliciteret regeringsførelsen, mens de helliger sig deres forretninger, er blot et eksempel på forhold, der kunne give anledning til at overveje om en udvikling i vestlig stil overhovedet er et sandsynligt scenario i Kina, men i det store hele bliver de fænomener, som ikke passer med udviklingen af en modernitet i vestlig stil – det vil sige reli-giositet, ekstrem økonomisk ulighed, lokal-patriotisme og „konfucianske“ familiestrukturer – betragtet som traditionens sidste krampetrækninger eller udslag af transitorisk *anomie*.

Cecilia Milwertz' artikel om den kinesiske familie beskæftiger sig med et gammelt antropologisk interessefelt og kan samtidig tjene som skydeskive for en kritik af forestillingen om en lineær udvikling. Artiklen beskriver den kinesiske families skæbne i det tyvende århundrede som resultatet af en strid mellem traditionen, den patriarkalske, konfucianske model, der fortsat spøger på landet, og moderniteten, repræsenteret ved 4. Maj Bevægelsens og siden Kommunistpartiets indsats for ægteskaber baseret på lighed og kærlighed. *The grand old man* i kinesisk sociologi og antropologi, Fei Xiaotong, foreslog engang, at man burde kalde den kinesiske familie for en lille lineage, *xiao jiazu*, frem for en storfamilie, *da jiating*, for at understrege, at det ikke var antallet af personer, men den strukturelle kompleksitet og forbindelsen til patrilineien som helhed, der gjorde den kinesiske familie forskellig fra den vestlige kernefamilie. Fordi Milwertz' fremstilling glider let hen over denne essentielle forskel og ignorerer det bredere spørgsmål om slægtsskab, lineages og klaner, kommer det til at fremstå, som om artiklen trækker en fremmed, og i øvrigt sociologisk diffus, kategori, familien, ned over Kina, undersøger, hvordan de lokale lever op til standarden, og dernæst plottes dem ind et sted mellem tradition og modernitet.

Kommunistpartiets ønske om at indføre et nyt familiekoncept skyldtes en vilje til at regulere spørgsmål, der under den kejserlige administration blev overladt til lokale lineages, og i vid udstrækning lykkedes det i 50'erne at udrydde disse før så magtfulde organisationer ved at nationalisere jorden og opfordre de fattige bønder til at gøre kort proces med

de „udbyttere“, bønderne før havde betragtet som heldigere slægtninge. I de sydlige kystprovincers landdistrikter, særlig i Guangdong og Fujian, hvorfra mange velhavende udlandskinesere stammer, har det imidlertid gennem de sidste tyve år været populært at genopføre lineage-haller og udfærdige forkromede genealogier, mens slægtskabsforhold i stigende grad synes at fungere som basis for social organisation. Den pragmatiske anvendelse af slægtskab som organisationsstruktur er særdeles udbredt – de færreste småentreprenører har en MBA, men de ved alle, hvordan en *pater familias* agerer, og de underordnede inkorporeres således i en familielignende struktur. Kommunistpartiet har i perioder søgt at afskaffe den „feudale“ skik med brudepris og medgift, men det er fortsat almindeligt i landdistrikter, og for tiden bliver der ikke stillet spørgsmål ved det. Det kan undre, at artiklen slet ikke nævner denne praksis – medmindre det rubriceres som handel med kvinder? At de seneste års over-raskende frie offentlige debat om en reform af ægteskabslovgivningen ikke nævnes i artiklen fra 1999 er forståeligt, men ærgerligt, for også denne debat har afsløret, at „traditionen“ har det bedre end længe. Artiklen medgiver ganske vist, at nogle traditionelle „sociale former“ er styrket i reformperioden, men fastholder uanfægtet billedet af en lineær udvikling, hvor den moderne kernefamilie langsomt erstatter en obsternasig tradition. Træder man imidlertid for et øjeblik ud af det evolutionistiske tankesæt, som tvinger alle facts ind i en evig fremadrettet bevægelse, er der mangt og meget, der tyder på, at ændringerne i kinesiske familiestrukturer gennem de sidste tyve år har karakter af traditionalisering snarere end modernisering.

Det er glædeligt med en akademisk publikation om Kina, og i det hele forekommer artiklerne velskrevne og kompetente, men da der udgives så lidt om Kina på dansk, kunne man have ønsket sig et bredere fokus end udvikling og en mere helhjertet diskussion af, hvor Kina er på vej hen. Artiklerne afslører så mange modsatrettede tendenser, at det svært at købe den overordnede og noget tilbagelænedede antagelse om, at Kina i færd med en udvikling, der konvergerer med en vestlig modernitet. At fremstille Kina som en nation, der med en håndsrekning kunne være godt på vej til at blive lige så fantastisk moderne som vi selv, er måske nok en effektiv måde at angle efter politisk opbakning til bistandshjælp, men skulle

Kinaeksperterne have næret sådanne lønlige håb, er de under alle omstændigheder bristet med den nye VK-regering. Måske vi i stedet skulle argumentere for, at Kina gennem de sidste tyve års afvikling har opfundet så mange traditioner, at det er bydende nødvendigt med penge til sinologisk forskning for at forstå dette stadigt mere eksotiske rige?

Mikkel Bunkenborg  
*Gæstestuderende i kinesisk og antropologi  
Pekings Universitet*

**Thomas Hylland Eriksen & Finn Sivert Nielsen: A History of Anthropology. London: Pluto Press 2001. ISBN 0-7453-1385-X (pb). 207 sider. Pris: £14.99/£45 (hb)/280 kr.**

*Antropologiens historie*, skrevet af to aktive norske kolleger, er forfriskende. Dens beskedne størrelse gør den let at tage med i rygsækken. Tredive af bogens to hundrede sider er bibliografi, og der er ingen forstyrrende fodnoter. Bogen er relativt let læst; jeg kunne ikke lade være med at være misundelig på folk, som er født med ski på og kan suse let og elegant derudad på løjperne, medens de sludrer med hinanden. *Antropologiens historie* er „lænestolsantropologi“ på norsk. Bogen er en virkelig sjældenhed i en tid, hvor de fleste bøger, vi får i hænde, er artikelsamlinger om et enkelt tema skrevet af en 10-15 forfattere, som tilfældigvis har deltaget i den samme konference tre eller fire år før bogens udgivelse. Inden for dens begrænsede plads fortæller teksten en hel del om antropologiens teorihistorie, dens løbende kontroverser og vigtige ting om antropologerne og deres sociale miljø. De biografiske aspekter er sparsomme, men for det meste tilstrækkelige. Historisk periodisering (det 20. århundredes årtier) og nationalt tilhørsforhold (herunder udvandring) er de to hovedvariabler i antropologernes liv. Køn kommer til lidt senere, men er ikke så fremtrædende som de diakroniske og nationale faktorer.

Når tæppet går op for bogens kapitler, foregår det nogen gange dramatisk. Her er to eksempler: „Jazz og stalinisme, Hitler-Jugend og Al Capone, blod i horisonten og køer foran folkekøkkenerne, konsolideringen af koloniale imperier og massemediernes fødsel, børskræk og velfærdsstatens opståen: 1930'erne dirrer som en pil lige før den bliver skudt af“